

Infektioner hos barn i förskolan

Johanna Rubin
Barnhälsovårdsöverläkare Stockholm

Stockholm, oktober 2017

Kim 18 månader vid förskolestart

Född fullgången, ammad, föräldrar röker ej,
hitintills inga allvarliga infektioner, storebror
frisk, har fått alla vaccinationer.

”Varför är *Kim* så ofta sjuk efter förskolestart!”

Hur ofta är "normalt"?

- Förskolebarn har fler infektioner än "hemmabarn"
- Småbarn är ofta sjuka i infektioner (6-8 ggr/år) – det är "normalt"

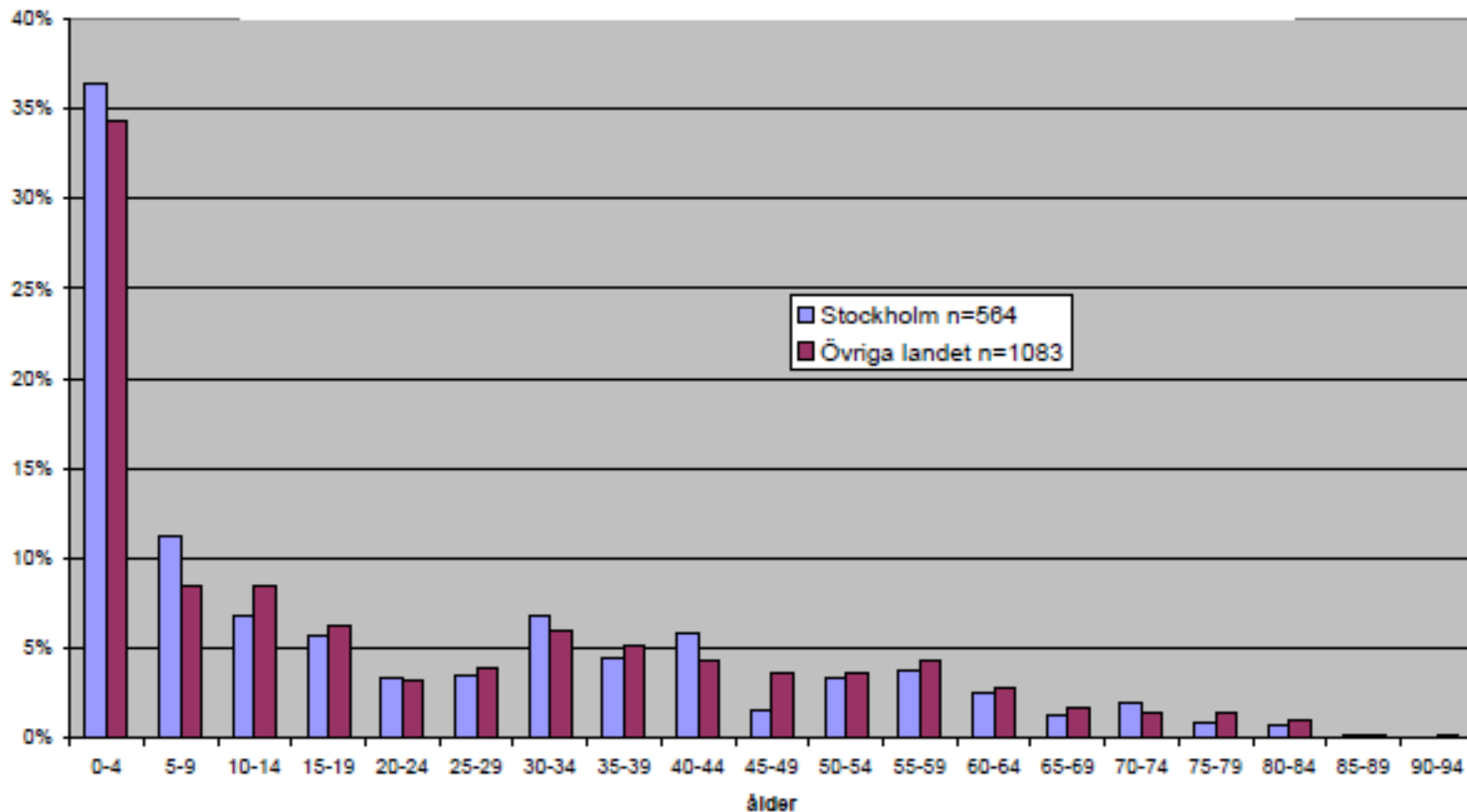
"Mitt barn är alltid sjukt"

Infektioner hos barn är normalt

- Immunförsvaret ”tränas”
- Barn är friska bärare av många bakterier

Åldersfördelning övre luftvägsinfektioner, från 2008

ÖLI – åldersfördelning

Hur mycket sjuk är ”normalt”?

38% av barnen som går i förskolan har infektionssymptom mer än hälften av månadens dagar

-jämfört med 26% av barnen som ej går i förskolan

Ca 5 % av förskolebarnen var friska hela månaden jämfört med ca 11% av ”hemmabarnen”

Hedin et al Acta Paediatrica 2007

Vilka infektioner?!

maginfluensa

öroninflammation

hosta

utslag

snuva

feber

Virus

- Virus orsakar många olika infektioner
- Över **90 % av infektioner i luftvägarna** orsakas av virus (t.ex. förkylning)
- Antibiotika har ingen effekt på virus

Bakterier

- Många bakterier finns i eller på utsidan av vår kropp utan att göra oss sjuka = "normalflora"
- Normalfloran är **viktig** och **nödvändig** för vårt immunförsvar
- Antibiotika stör den normala bakteriebalansen
- Många lindriga bakterie-infektioner läker ut med hjälp av kroppens eget immunförsvar

Vad kan Kims föräldrar göra?

- Kim är piggt men förkyld nästan hela första månaden...
  - Hon får gå på förskolan!

Föräldrar kan:

- lära barnen vanlig hygien
- låta dem vara hemma och vila när de inte orkar gå till förskolan på grund av sjukdom.

Förkylning

- Förkylningar orsakas av **virus därav hjälper ingen antibiotika**, det finns ungefär 200 olika förkylningsvirus
- Symtom är oftast täppt näsa, rinnande snuva, irriterad hals, hosta och ibland feber
- Varar 1-2 veckor
- Bygger upp immunologiskt minne
- Gröngul snuva behöver ej vara bakterier
- Handhygien och "hostetikett"!

Vaccinationsprogrammet

- 98 procent är fullt vaccinerade mot difteri, stelkramp, kikhosta, polio, Hib
- 97 procent är fullt vaccinerade mot allvarliga pneumokocksjukdomar
- 97 procent har vid 18 månader fått en dos MPR vaccin

Snoriga näsor

- Tjock, gul-grön snuva kan innehålla bakterier, men **färgen är ingen grund för att sätta in antibiotika**
- Besvären lindras med koksalt eller nässpray
- Förkylningar sprids lätt och är svåra att undvika i en barngrupp.
- Handhygien är viktigt- i familjen och på förskolan
- Allmäntillståndet avgör om barnet skall vara hemma eller inte

Kim trivs på förskolan

Hon fyller **2** och **3** år... en lindrig rotavirusinfektion, flera förkylningar med snuva och någon med feber....

... mormor har bältros, men *Kim* håller sig frisk.

(Vattkoppsbild från 1177)

Kim är nu tre år och hostar och hostar

Hon kan gå till förskolan...?

Hosta

- Hosta är en viktig skyddsreflex
- Hosta kan ha flera orsaker, men **virus** är den vanligaste
- Luftvägarnas slemhinnor tar **lång tid** att läka
- Antibiotika är **sällan** aktuellt. Ibland ges luftrörsvidgande medel.
- Hostmedicin har tveksam effekt
- Barn med bara hosta, med gott allmäntillstånd kan gå till förskolan
- (Vuxna med långvarig/kraftig hosta kan behöva en annan bedömning!)

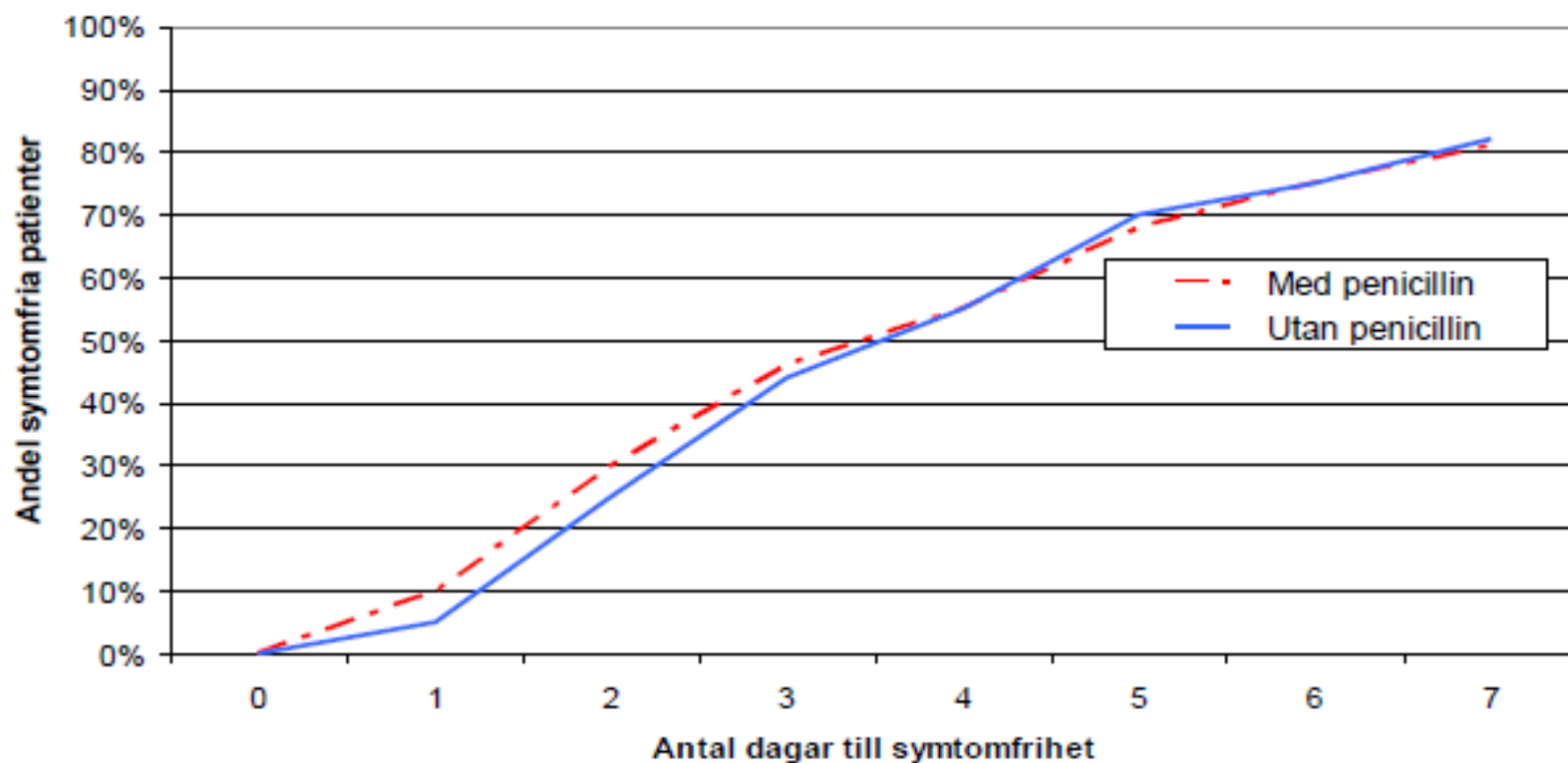

Öroninflammation

- Orsakas oftast av bakterier, ibland virus
- Ofta kombinerad med förkylning
- Barnet bör undersökas på vårdcentral
- De flesta okomplicerade öron-inflammationer hos barn läker lika bra utan antibiotika
- Alla barn under 1 år samt om misstanke om öroninflammation på båda sidor hos barn upp till 2 år rekommenderas antibiotika (samt alla över 12 år).

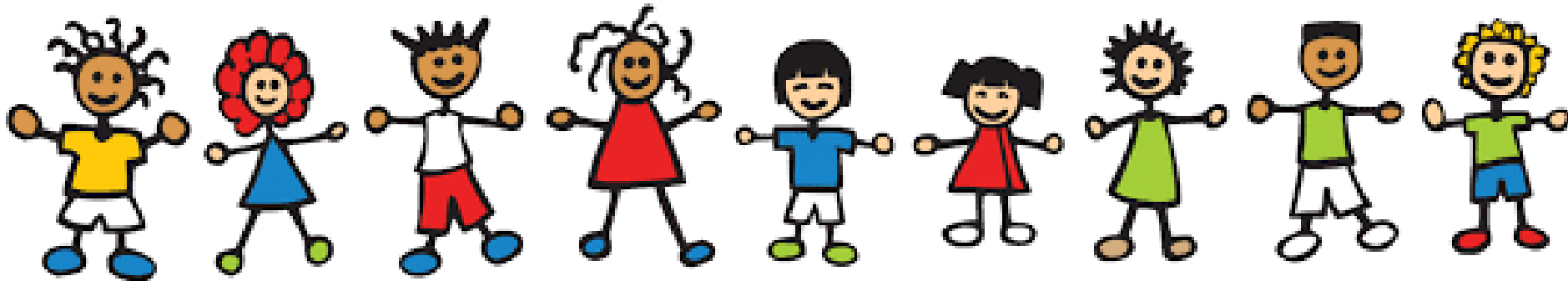
Öroninflammation hos barn - med eller utan penicillin

Diagrammet bygger på en svensk studie med 179 barn mellan 2-16 år med öroninflammation. Studien visar hur många dagar det tog tills barnen blev symptomfria med eller utan penicillin.

Neumark, Mölstad m.fl. Evaluation of phenoxymethylpenicillin treatment of acute otitis media in children aged 2-16, *Scandinavian Journal of Primary Health Care* 2007, 25:3, 166-171

Vad kan vi göra i förskolan för att minska antalet infektioner?

Riskfaktorer

- Ålder
- Årstid
- Barnomsorgsform
- Barntäthet
- Timmar per vecka

Friskfaktorer

- Bra hygienrutiner
- Utevistelse
- Regelbunden BVC-kontakt
- Bra inomhusmiljö
- Vaccinationer

Åter till förskolan?

- Barnets allmäntillstånd avgör när barnet kan återgå till förskolan
- En dag på förskolan är som en dag på jobbet
  - är man hängig och sjuk så orkar man inte
- **Bra regel** – en frisk dag hemma (feberfri, god aptit, pigg) = åter till förskolan

Nu är så många barn sjuka!

Konjunktivit

Konjunktivit; variga ögon

- Hos nyfödda ofta beroende på trång tårkanal
- Kan orsakas av virus, bakterier eller allergi
- Virus och bakterier smittar när barnet gnuggar sig i ögonen och sedan tar på andra barn eller leksaker.

Konjunktivit, ibland en anledning att vara hemma!

Barnen bör vara hemma från förskolan när ögonen är variga och kladdiga och man *regelbundet/flera gånger per dag* behöver tvätta eller torka dem.

Behandling:

- God handhygien
- Noggrann rengöring av ögonen flera gånger om dagen
- Egen handduk hemma/pappersservetter vid ögontvätt
- Vid långdragna eller intensiva besvär bör man läkarundersöka barnet
- Ögonsalva vid bakteriell infektion

Impetigo- ofta en anledning att vara hemma!

Barnen skall stanna hemma tills såren är torra

Impetigo

- Hudinfektion med bakterier
- Hygienråd inklusive handsprit och engångshandukar är viktigt
- Barnen skall stanna hemma tills såren är torra

Streptokocker andra sjukdomar:

Vanliga under vinterhalvåret.

Symptom

- Halsfluss kallas också tonsillit och ger svullna, röda halsmandlar med beläggningar och feber. Barn < 3 år får ofta feber och tjock, gul snuva, sällan typisk halsfluss. Liknande symptom orsakas ofta av virus.
- Scharlakansfeber innebär halsfluss och feber med småprickigt rött utslag i ansiktet, på armar, armhålor, ljumskar och på bålens sidor.
- Om antibiotika ges - smittfri efter 2 dagar- om antibiotika ej ges bedöms barnet som smittfritt när allmän tillståndet förbättrats

Infektioner tycks gå runt , runt

Om barnen i en barngrupp är extraordinärt mycket sjuka och personalens bedömning är att infektioner går ”runt, runt”...

Kontakta närliggande vårdcentral för råd och evt åtgärder.

Springmask

- Symtom: Klåda i ändtarmsöppningen framförallt nattetid.
- Smittar genom att man sväljer ner maskäggen. Maskäggen finns framför allt på händerna. Äggen är smittsamma i flera veckor i miljön, tex i sängkläder, på leksaker i och damm.
- **Hygienråd: Noggrann handhygien efter toalettbesök och före måltid, kortklippta naglar, byt underkläder varje dag och byt sängkläder ofta.**
- **Behandling: De barn som har synlig mask ska behandlas med maskmedicin.**
- Barnen behöver inte vara hemma från förskolan.

Källhänvisningar

KÄLLOR:

- Smitta i förskola (Socialstyrelsen 2008)
- Rikshandboken barnhälsovård, www.rikshandboken-bhv.se
- 1177, Sjukvårdsrådgivningen, www.1177.se
- Strama, www.strama.se
- www.smittskyddstockholm.se
- Läkemedelsverkets behandlings-rekommendationer (otit, 2010 och nedre luftvägsinf. 2008)

